

Tárgytematika

Félév:	2011/12/2
Tárgynév:	Hátrányos helyzetűek segítésének speciális eszközei
Tárgykód:	ALSZTA1131
Felelős szervezet neve:	Szociálpedagógia Intézeti Tanszék
Felelős szervezet kódja:	AA16
Tárgyfelelős neve:	Dr. Simonik Péter
Tárgy követelménye:	Vizsga
Tárgy heti óraszám:	0/0/0
Tárgy féléves óraszám:	16/0/0

Oktatás célja:

A kurzus célja, hogy a hallgatók –korábbi tanulmányaikra építve- megismerkedjenek a szegénység okaival, történeti megjelenési formáival, mérésének módszereivel (ill. ezek hibáival). A félév folyamán nagy hangsúlyt helyezünk szociális gondoskodás nemzetközi és hazai történetének bemutatására, a hazai szegénységre vonatkozó legújabb kutatási eredmények ismertetésére, valamint az erre irányuló kormányzati program(ok), fejlesztések bemutatására és értékelésére. A tárgy a társadalmi egyenlőtlenségek különböző formáinak szemszögéből vizsgálja a szegénység jelenségét, amely a hallgatók számára is jelzi a probléma komplex jellegét, utalva ezzel kezelésének nehézségeire is.

Követelmények, kompetenciák:

A hallgatók a félév végére azonosítani tudják a szegénység kialakulása mögött meghúzódó legfőbb tényezőket, képessé válnak jelenség történeti alakváltozásainak bemutatására, valamint az ok-okozati viszonyok feltárására, s ennek segítségével a probléma enyhítésére irányuló szociálpolitikai beavatkozások meghatározására. A kurzus résztvevői felismerik a szegénységnek a családokra, ill. a háztartásokra gyakorolt hatásait is, amelynek segítségével megértik, hogy a probléma enyhítése nem csak a szociálpolitikai, hanem egészség-, oktatás-, lakás- és foglalkoztatáspolitikai területeket is érintő kérdés. A legfrissebb kutatási adatok elemzésével képessé válnak a probléma statisztikai jellegű vizsgálatára is.

Tantárgy tartalma:

1. Alapfogalmak (abszolút, relatív, szubjektív szegénység, depriváció, hátrányos helyzet, többszörösen hátrányos helyzet, kirekesztés)
1. A szegénység mérésének módszertani kérdései
1. Szegénység és szegénygondozás (az egyházi, az angol és a német szegénygondozás, a munkáskérdés kezelése)
1. A szegénység és annak kezelése a második világháború előtti Magyarországon (érdemes és érdemtelen

Tárgytematika

Félév:	2011/12/2
Tárgynév:	Hátrányos helyzetűek segítésének speciális eszközei
Tárgykód:	ALSZTA1131
Felelős szervezet neve:	Szociálpedagógia Intézeti Tanszék
Felelős szervezet kódja:	AA16
Tárgyfelelős neve:	Dr. Simonik Péter
Tárgy követelménye:	Vizsga
Tárgy heti óraszám:	0/0/0
Tárgy féléves óraszám:	16/0/0

Tantárgy tartalma:

szegények, községi törvények, Országos Betegápolási Alap, settlementek, egri normás szegénygondozás, magánjótékonyosság, produktív szociálpolitika, közegészségügyi kérdések rendezése)

1. Szegénység és szegények a szocialista társadalomban
 1. A rendszerváltás társadalmi hatásai
 1. A magyarországi roma népesség jövedelmi helyzete és kirekesztődése
 1. Sokgyermekes és egyszülős háztartások helyzete
 1. Munkanélküliség és szegénység
 1. A ... vidék szegénysége”
 1. Az oktatási rendszer, mint a prevenció és a korrekció eszköze
 1. A szociális ellátórendszer (lehetséges) szerepe a szegénység kezelésében
 1. A gyermekszegénység okai és jellemzői Magyarországon
 1. A Gyermekszegénység Elleni Program

Számonkérési és értékelési rendszere:

A szemeszter végén a hallgatók kétféle számonkérési mód közül választhatnak. A szociális szakterületen dolgozók a saját intézményüket felkereső kliensek körében megvizsgálják és a kötelező irodalmak segítségével bemutatják, hogy a szegénység problémája miként jelenik meg a velük kapcsolatban lévő ügyfelek körében. Az

Tárgytematika

Félév:	2011/12/2
Tárgynév:	Hátrányos helyzetűek segítésének speciális eszközei
Tárgykód:	ALSZTA1131
Felelős szervezet neve:	Szociálpedagógia Intézeti Tanszék
Felelős szervezet kódja:	AA16
Tárgyfelelős neve:	Dr. Simonik Péter
Tárgy követelménye:	Vizsga
Tárgy heti óraszám:	0/0/0
Tárgy féléves óraszám:	16/0/0

Számonkérési és értékelési rendszere:

összegyűjtött adatokat és a vonatkozó szakirodalmi hivatkozásokat is tartalmazó 10-15 oldalas dolgozatot 2012. április 30-ig kell elkészíteniük és az oktatónak postai úton, a tanszék címére és az oktató nevére megküldeniük.

Azon hallgatók, akiknek beadott dolgozata nem éri el az elvárt szintet vagy eleve a kollokviumot választották, a vizsgaidőszakban szóbeli vizsga keretében adnak számot tudásukról.

Kötelező irodalom:

Kötelező és ajánlott irodalom:

Andorka Rudolf: Bevezetés a szociológiába, Osiris Kiadó Budapest

Bass László – Darvas Ágnes: Gyerek jól-lét – szociálpolitika – gyerekintézmények, Budapest 2008 Kézirat (GYEP)

Bass László - Darvas Ágnes - Dögei Ilona - Ferge Zsuzsa - Tausz Katalin: A szegénység és kirekesztés változása 2001-2006, Gyerekesély Füzetek 3. MTA Gyermekszegénység Elleni Program Budapest 2007 (GYEP)

Bass László – Darvas Ágnes – Farkas Zsombor – Ferge Zsuzsa: A gyermekszegénység elleni küzdelem állása 2008-ig, MTA Gyermekszegénység Elleni Program Budapest 2008 Kézirat (GYEP)

Bass László - Darvas Ágnes - Ferge Zsuzsa: Indikátor-együttes a gyermekes családok (háztartások), illetve a gyermekek helyzetváltozásának követésére. Vitaindító tanulmány, MTA Gyermekszegénység Elleni Program Budapest 2008 Kézirat (GYEP)

Bass László – Darvas Ágnes - Ferge Zsuzsa – Hadházy Ágnes: A gyermekszegénység elleni nemzeti stratégia sorsa költségvetési megszorítások és válság idején, MTA Gyermekszegénység Elleni Program Budapest 2009 Kézirat (GYEP)

Tárgytematika

Félév:	2011/12/2
Tárgynév:	Hátrányos helyzetűek segítésének speciális eszközei
Tárgykód:	ALSZTA1131
Felelős szervezet neve:	Szociálpedagógia Intézeti Tanszék
Felelős szervezet kódja:	AA16
Tárgyfelelős neve:	Dr. Simonik Péter
Tárgy követelménye:	Vizsga
Tárgy heti óraszám:	0/0/0
Tárgy féléves óraszám:	16/0/0

Kötelező irodalom:

Bass László – Darvas Ágnes – Szomor Éva: Gyermeknevelési szabadságok és gyerekintézmények. Mi a jó a gyerekeknek, mit szeretnének a szülők? MTA Gyermekszegénység Elleni Program Budapest é.n. Kézirat (GYEP)

Bass László - Ferge Zsuzsa - Márton Izabella: Gyorsjelentés a szegénységről 2000-2003, Szociális Szakmai Szövetség Budapest 2003

Bihari Zsuzsanna - Kovács Katalin: (Gyermek) szegénység vidéken. Magas szegénységi kockázatú települések a magyar településállományban. Településtipológia és rangsor, MTA Regionális Kutatások Központja, Térségfejlesztési Kutatások Osztálya - MTA Gyermekszegénység Elleni Program Budapest 2006 Kézirat (GYEP)

Bokor Ágnes: Szegénység a mai Magyarországon, Magvető Kiadó Budapest 1987

Csizmadia Andor: A szociális gondoskodás változásai Magyarországon, MTA Állam- és Jogtudományi Intézete Budapest 1977

Csongor Anna – Kóródi Miklós szerk.: Fejlesztési támogatások hátrányos helyzetű településeken, Gyerekesély Füzetek 5. MTA Gyermekszegénység Elleni Program Budapest 2010 (GYEP)

Darvas Ágnes – Kecskés Éva – Simon Mihály: A Gyerekszegénység Elleni Nemzeti Program megvalósításának hatályos jogszabályokkal összefüggő nehézségei, akadályai, MTA Gyermekszegénység Elleni Program Budapest 2008 Kézirat (GYEP)

Darvas Ágnes - Tausz Katalin: Az óvoda lehetőségei a gyermekszegénység csökkentésében, Educatio 2005/4. szám 777-787.o.

Ferge Zsuzsa: A Munkaerő-felmérés 15 évének tanulságai a gyermekes családok szempontjából, MTA Gyermekszegénység Elleni Program Budapest é.n. Kézirat (GYEP)

Ferge Zsuzsa: Ellenálló egyenlőtlenségek, Esély 2005/4. sz. 3-41. o.

Tárgytematika

Félév:	2011/12/2
Tárgynév:	Hátrányos helyzetűek segítésének speciális eszközei
Tárgykód:	ALSZTA1131
Felelős szervezet neve:	Szociálpedagógia Intézeti Tanszék
Felelős szervezet kódja:	AA16
Tárgyfelelős neve:	Dr. Simonik Péter
Tárgy követelménye:	Vizsga
Tárgy heti óraszám:	0/0/0
Tárgy féléves óraszám:	16/0/0

Kötelező irodalom:

Ferge Zsuzsa: Fejezetek a magyar szegénypolitika történetéből, Magvető Kiadó Budapest 1986

Ferge Zsuzsa et al.: Szolgáltatásokkal a gyermekszegénység ellen, Gyerekesély Füzetek 1. MTA Gyermekszegénység Elleni Program Budapest 2007 (GYEP)

Farkas Zsuzsa: Az óvodai és iskolai étkezés, napközi /tények és vélemények/, MTA Gyermekszegénység Elleni Program Budapest 2006 Kézirat (GYEP)

Giddens, Anthony – Diamond, Patrick szerk: Írások az egyenlőtlenségről, az egyenlősdiről – és az új egyenlőségről, Napvilág Kiadó Budapest 2006

Hanvai Sándor: A szegénygyámolításról, Magyar Nemzeti Szövetség Budapest 1925. 12-16.o.

Havasi Éva: A gyermekes háztartásokban élők főbb jellemzői, különös tekintettel a szegénységben élőkre, MTA Gyermekszegénység Elleni Program Budapest 2006 Kézirat (GYEP)

Koncz K. (2002): A társadalmi kirekesztettség és a szegénységkockázat nemek szerinti különbségei, Esély 2002/1. sz. 59-86. o.

Kósa Eszter: Egyedülálló szülők – egyszülős háztartásokban nevelkedő gyermekek és társadalmi jellemzőik, MTA Gyermekszegénység Elleni Program Budapest é.n. Kézirat (GYEP)

Németh László: A gyermekszegénység monitorozási és értékelési eljárásának kialakítására javaslat, MTA Gyermekszegénység Elleni Program Budapest 2006 Kézirat (GYEP)

Pálos Károly: Szegénység, szegénygondozás, Urania Budapest 1934. 13-27.o.

Semjén, András szerk.: A jóléti állam közgazdasági megközelítésben, Hilscher Rezső Szociálpolitikai Egyesület - ELTE Szociológiai Intézet Szociálpolitika Tanszéke, Budapest, 1998

Tárgytematika

Félév:	2011/12/2
Tárgynév:	Hátrányos helyzetűek segítésének speciális eszközei
Tárgykód:	ALSZTA1131
Felelős szervezet neve:	Szociálpedagógia Intézeti Tanszék
Felelős szervezet kódja:	AA16
Tárgyfelelős neve:	Dr. Simonik Péter
Tárgy követelménye:	Vizsga
Tárgy heti óraszám:	0/0/0
Tárgy féléves óraszám:	16/0/0

Kötelező irodalom:

Sen, Amartya: A relatív szegénység, Esély 1999/2-3. sz. 3-16. o.

Sen, Amartya: Társadalmi kirekesztés: fogalom, alkalmazás és vizsgálat, Esély 2003/4. sz. 3-22. o.

Simonik Péter: A Magyar Általános Köszénbánya Rt. szerepe a helyi szociálpolitika alakításában, LIMES 2007/3. sz. 113-128. o.

Simonik Péter: Az anya- és csecsemővédelmi munka megszervezése a tatabányai bányatelepeken In.: A Komárom-Esztergom Megyei Önkormányzat József Attila Megyei Könyvtára Évkönyve 2006 (szerk.: Monostori Imre - Nász János - Takács Anna) Tatabánya 2006 144-162.o. (Bevezető részek)

Spéder Zsolt: A szegénység változó arcai, Századvég Kiadó Budapest 2002

Dr. Szabó Lajos: A szociális esetmunka kialakulása és elméleti hátterei, A Szociális Munka Alapítvány Kiadványa Budapest 1999

Szalai Júlia: A társadalmi kirekesztődés egyes kérdései az ezredforduló Magyarországon, Szociológiai Szemle, 2002/4. sz. 34-52. o.

Szikra Dorottya: Serdülőkori terhességek – egy jövőbeli kutatást megalapozó tanulmány és összefoglalás, MTA Gyermekszegénység Elleni Program Budapest é.n. Kézirat (GYEP)

Szomor Éva: Biztos kezdet és a gyerekházak. Mit és hogyan tegyünk a gyerekházakban, MTA Gyermekszegénység Elleni Program Budapest 2010 Kézirat (GYEP)

Szűgyi Jerne: Nevelési tanácsadók, közoktatás, szegénység, k.n. Budapest 2009

Tausz Katalin: A gyermeki szükségletek, MTA Gyermekszegénység Elleni Program Budapest 2006 Kézirat (GYEP)

Tausz Katalin: A gyermekszegénységet és a hátrányos helyzetű gyermekek esélykiegyenlítését érintő

Tárgytematika

Félév:	2011/12/2
Tárgynév:	Hátrányos helyzetűek segítésének speciális eszközei
Tárgykód:	ALSZTA1131
Felelős szervezet neve:	Szociálpedagógia Intézeti Tanszék
Felelős szervezet kódja:	AA16
Tárgyfelelős neve:	Dr. Simonik Péter
Tárgy követelménye:	Vizsga
Tárgy heti óraszám:	0/0/0
Tárgy féléves óraszám:	16/0/0

Kötelező irodalom:

intézkedések 2006-2007, MTA Gyermekszegénység Elleni Program Budapest 2007 (Első változat) Kézirat (GYEP)

Utasi Ágnes szerk.: Peremhelyzetek. Műhelytanulmányok, MSZMP KB Társadalomtudományi Intézet Budapest 1987

Rövidítés:

GYEP = Gyermekszegénység Elleni Program (A program keretében készült tanulmányok, kiadványok letölthetők a www.gyerekesely.hu oldalról)